

De onderbelichte rol van de koopvaardij in WO II

De rol van de koopvaardij in de Tweede Wereldoorlog is lang onderbelicht gebleven.

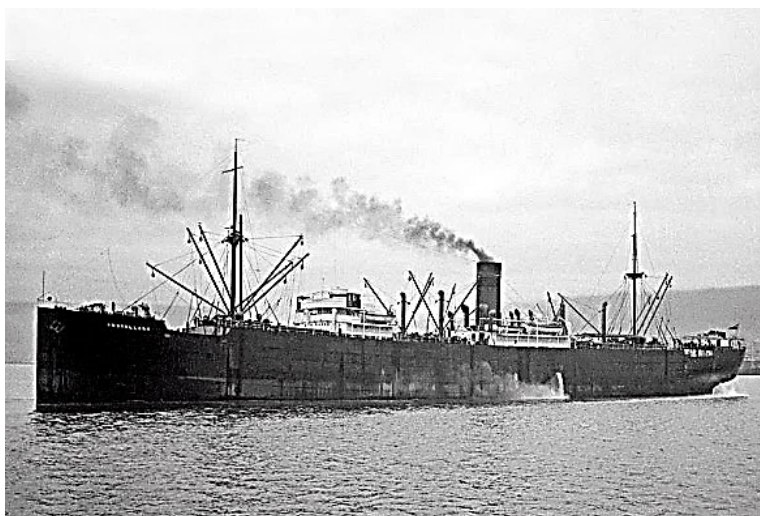

Stef Rietbergen, vice-voorzitter van de Stichting Koopvaardijpersoneel 1940-1945 heeft geen maritieme achtergrond, maar werd geïnteresseerd in de koopvaardij in de Tweede Wereldoorlog toen hij in zijn familie-nalatenschap een oud kistje ontdekte, waarin een aantal documenten zaten van zijn grootvader, waaronder een militaire onderscheiding.

Zijn grootvader, Cornelis Stephanus Theodorus Rietbergen, was kapitein op het s.s. Amstelland van de Koninklijke Hollandsche Lloyd. Bij het uitbreken van de oorlog, op 10 mei 1940 was hij met de Amstelland op de terugreis naar Nederland. Terugkeren

bleek niet meer mogelijk. Vervolgens maakte hij, gedwongen door de vaarplicht, nog twee reizen met de Amstelland. Beide keren werd het schip getroffen door de Duitse oorlogsmachine.

Op 28 februari 1941 zonk het schip. De bemanning werd gered, alleen kapitein Rietbergen overleefde het niet. Het schip was op 26 februari 1941 in ballast op weg van Falmouth naar Buenos Aires, toen het in de Ierse Zee werd aangevallen door een Duits Focke Wulf vliegtuig. Het schip werd zwaar beschadigd en probeerde onder begeleiding van de Britse torpedootjager HMS Vanquisher een Engelse haven te bereiken, maar zonk in het zuiden van de Ierse Zee.

Het s.s. Amstelland, (foto Lindeborn Marien)

Kapitein Rietbergen kwam daarbij, als enige om het leven.

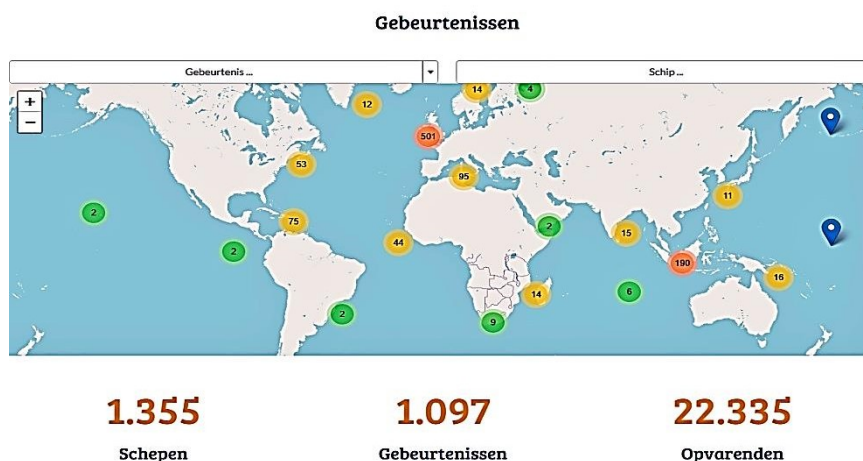
Na het vinden van de documenten raakte zijn kleinzoon Stef nieuwsgierig en ging zich verdiepen in de rol van de koopvaardij in die periode. Tijdens zijn onderzoek kwam hij in contact met de Stichting Koopvaardijpersoneel 1940-1945 en werd er vice-voorzitter. Samen met de voorzitter, Hubert Nijgh legt hij jaarlijks op 4 mei een krans op de Dam ter nagedachtenis aan de omgekomen koopvaardijers.

De afloop van een oorlog wordt bepaald door mensen en materieel.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog zorgde de koopvaardij ervoor dat deze op tijd ter plekke waren. De koopvaardij moesten blijven, vanuit de plicht die hen met de vaarplichtwet was opgelegd. Geen andere beroepsgroep werd in deze periode zo langdurig en zo grootschalig in de hele wereld ingezet in het belang van de geallieerden. 32.000 bemanningsleden leverden hun bijdrage, 4.200 overleefden het niet.

Het hele verhaal over de koopvaardij in de Tweede Wereldoorlog is nooit in het collectieve geheugen terechtgekomen, getuige de herdenking op De Dam op 4 mei, waar jarenlang na de oorlog het woord 'koopvaardij' niet werd genoemd (inmiddels wél). Het koopvaardijpersoneel, dat na de oorlog thuiskwam, zongebruind en doorvoed, wekte een verkeerde indruk: zij hadden immers niet de Duitse bezetting met het naziregime en de hongerwinter meegemaakt? Daarom zwegen de meeste koopvaardijers maar over hún onzekerheden en ontberingen. En in tegenstelling tot het defensiepersoneel werd er naar de koopvaardij weinig onderzoek gedaan over hun bijdrage aan de oorlog. Tótdat het oorlogsarchief van de zgn 'Londense Collectie Koopvaardij' werd gedigitaliseerd (zie ook *Notices to Master Mariners april 2018*, blz. 23-24). Deze databank is nu ook te vinden op de website van de Stichting Koopvaardijpersoneel 1940-1945 met een zoekfunctie op namen van schepen en koopvaardijpersoneel uit die periode (<https://databank.koopvaardijpersoneel40-45.nl/site/index>).

Na intensief speurwerk van bijna vijf jaar schreef Stef Rietbergen een boek over de belangrijke rol die de koopvaardij speelde, de geschiedenis van de Koninklijke Hollandsche Lloyd, de twee wereldoorlogen en het leven van zijn grootvader. Het boek werd een succes en leidde tot vele aanvragen voor lezingen,

die de heer Rietbergen inmiddels heeft gegeven.

Voor de NVKK zal hij op de Algemene ledenvergadering op 23 april a.s. ook het boeiende verhaal presenteren. Hij zal voor belangstellenden een paar exemplaren van zijn boek meenemen die na de lezing verkrijgbaar zullen zijn (zie ook *Notices to Master Mariners juli 2025*, blz. 31)

